

Valsts prezidenta uzruna grāmatas “Patvēruma meklētāju problēma un tās risinājumi Eiropas Savienībā un Latvijā” atvēršanas svētkos Eiropas Savienības mājā

Publicēts: 16.09.2019.

Egils Levits

Man ir ļoti patīkami pirmo reizi turēt rokās šo grāmatu!

Šis projekts tika veidots, lai Latvijai preventīvi būtu apkopotas domas un idejas, ko darīt bēgļu un patvēruma meklētāju krīzes gadījumā.

Es apzināti lietoju jēdzienu ‘patvēruma meklētāji’, kas norāda uz viņu subjektīvo pašizpratni, nevis uz jēdzienu ‘bēgļi’, jo bēgļi var būt tikai tad, ja patvēruma meklētājs saņem attiecīgu juridisko statusu. Savukārt patvēruma meklētājs ir tas, kurš ierodas ar šādu motivāciju – meklēt patvērumu.

Krājumā ir divas dažādas dimensijas – Latvijas un Eiropas, kas ir aprakstītas trīs daļās.

Vispirms ir Alda Austera pētījums, kas ir visplašākais pētījums, kāds jebkad Latvijā ir veikts par patvēruma meklētājiem. Ja mēs runājam par patvēruma meklētāju problēmu, tad sākotnēji ir jāskatās šajā krājumā, jo šeit patvēruma meklētāju politika ir aprakstīta ne tikai no Eiropas Savienības perspektīvas, bet jo sevišķi ietverti autora uzskati par to, kādas ir Latvijas valsts un attiecīgo personu intereses, kad viņi ierodas pie mums. Piemēram, Latvijas demogrāfija, ekonomiskā izaugsme, politiskie aspekti utt. Viss, kas saistīts ar patvēruma meklētājiem Latvijā.

Ļoti interesants ir Dagmāras Beitneres-Le Gallas pētījums, kur šis jautājums ir apskatīts no humāniem un morāliem apsvērumiem,

piemēram, par uzņemošās sabiedrības (šajā gadījumā – Latvijas) attieksmi un interesi uzņemt vai ieviest patvēruma meklētāju politiku. Būtiski – tas nav tikai patvēruma meklētāju jautājums, jo patvēruma meklētāji, ierodoties un lūdzot patvērumu, arī ietekmē vietējo sabiedrību. Tie ir ne tikai ekonomiskie un demogrāfiskie aspekti, par ko ir runāts Austeras kunga daļā, bet arī humānie un morālie apsvērumi. Turklāt ļoti pareizi, ka šie divi apsvērumi ir sadalīti divās daļās. Humānie apsvērumi ir apsvērumi, kas mums kā sabiedrībai jāņem vērā pret šiem cilvēkiem, kuri pie mums meklē patvērumu. Savukārt morālie apsvērumi norāda uz pienākumiem – kādi tie ir, kur tie ir un kur to nav. Proti, mums jāskatās sabiedrības intereses no vienas puses un patvēruma meklētāju intereses no otras puses. Otrā daļa krājuma daļa ļoti labi papildina pirmo daļu.

Visbeidzot trešā daļa, ko sagatavojuši juriste Zane Rasnača, apskata patvēruma meklētāju jautājumu no juridiskā viedokļa. Ir zināmi priekšnosacījumi, lai cilvēks, kuram ir patvēruma meklētāja statuss, iegūtu bēgļa statusu. Rasnačas kundze ļoti precīzi sadala savu pētījumu divās daļās – Eiropas Savienības tiesības un Latvijas tiesības, jo uz patvēruma meklētājiem Latvijā (tāpat kā visā pārējā Eiropas Savienībā) attiecas divi regulējumi. Plašākais ir Eiropas Savienības (ES) regulējums, kas nosaka Latvijas regulējuma ietvaru, savukārt Latvijas regulējums ir Eiropas Savienības ietvarā. Tātad primārais ir ES regulējums, jo patvēruma meklētāja juridiskais statuss ir ES tiesību jautājums, savukārt tie jautājumi, ko neregulē ES tiesības, ir Latvijas jautājumi. Latvijai tie jāregulē tā, lai tie nebūtu pretrunā ar ES regulējumu. Zane Rasnača šos divus aspektus stingri nodala, un beigās viņa piedāvā interesantus priekšlikumus, kā, ņemot vērā Latvijas valsts un patvēruma meklētāja intereses, var uzlabot gan ES, gan Latvijas tiesiskos regulējumus.

Krājuma sākumā ir neliels ievads, ko veidoju es un Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā vadītāja Inna Šteinbuka. Tajā runājam par patvēruma meklētāju problēmu kopumā.

Šodien vairākas reizes esmu uzsvēris, ka šis ir krājums, nevis grāmata, un to ir veidojuši trīs autori. Katrs autors strādāja lielā mērā neatkarīgi cits no cita, bet mēs vairākas reizes sanācām šajā telpā, lai apspriestu un koordinētu šo triju pētījumu saturu. Galarezultātā mēs varam redzēt, ka patvēruma meklētāju problēma ir apskatīta no nozīmīgākajiem aspektiem. Ja Latvijas sabiedrība vēlas kaut ko vairāk uzzināt par patvēruma meklētājiem, šis ir plašākais pētījums latviešu valodā, turklāt vienīgais, kas apskata šo jautājumu tieši no Latvijas perspektīvas, nevis abstrakti.

Starplaikā kopš 2016. gada patvēruma meklētāju krīze ir nomierinājusies, arī Latvijā nav novēroti patvēruma meklētāju “plūdi”, taču tas var mainīties kuru katru brīdi. Līdz ar to šajā krājumā jau preventīvi ir doti ļoti saprātīgi piedāvājumi. Tā kā mums ir zināms skaits patvēruma meklētāju un bēgļu, attiecībā uz šo Eiropas mēroga skatījumā nelielo skaitu ir jāpieņem zināmi pasākumi un regulējumi.

Nobeigumā vēlreiz uzsvēršu, ka, manuprāt, šī ir ļoti vērtīga grāmata. Paldies pētījumu autoriem Aldim Austeram, Dagmārai Beitneri-Le Gallai un Zanei Rasnačai, kā arī Innai Šteinbukai par palīdzību un padomu došanu grāmatas izstrādes procesā.

risinajumi-eiropas-savieniba-un-latvija-atversanas-svetkos-eiropas-savienibas-maja